

проблеми правового регулювання взаємин прокуратури та суду у процесі судового розгляду кримінальної справи, визначає основні підходи у дослідженні даної проблеми та пропонує перспективні теоретичні моделі діяльності прокуратури на даній стадії кримінального процесу.

Ключові слова: нагляд прокурора, державне обвинувачення, суд першої інстанції, судовий розгляд, взаємовідносини суду та прокуратури.

Анотація

Томин С.В. Взаимоотношения прокурора и суда в процессе рассмотрения уголовного дела судом первой инстанции: современное состояние и перспективы правового регулирования. – Статья

Статья посвящена исследованию оптимальных способов взаимодействия прокуратуры и суда в процессе судебного разбирательства уголовного дела в условиях реформирования уголовного судопроизводства Украины. На основе действующего законодательства Украины и теоретических положений уголовно-процессуальной науки автор характеризует проблемы правового регулирования взаимоотношений прокуратуры и суда в процессе судебного разбирательства уголовного дела, определяет основные подходы в исследовании данной проблемы и предлагает перспективные теоретические модели деятельности прокуратуры на данной стадии криминального процесса.

Ключевые слова: надзор прокурора, государственное обвинение, суд первой инстанции, судебное разбирательство, взаимоотношение суда и прокуратуры.

Summary

Tomyn S.V. Mutual relations of public prosecutor and court during consideration the criminal case in the court of the first instance: the modern state and prospects of the legal adjusting. – Article.

The article is devoted research the optimum methods of co-operation the office of public prosecutor and court in the process of judicial trial the criminal case in the conditions of reformation the criminal trial of Ukraine. On the basis of current legislation of Ukraine and theoretical positions of crime procedural science the author characterizes the problems of the legal adjusting the mutual relations an office of public prosecutor and court in the process of judicial trial of criminal case, determines basic approaches in research of this problem and offers the perspective theoretical models of activity an office of public prosecutor on this stage of criminal process.

Keywords: supervision of public prosecutor, state prosecution, court of the first instance, judicial trial, interrelation of court and an office of public prosecutor.

В.Д. Юрчишин

кандидат юридичних наук,
в.о. завідувача кафедри теорії та
історії держави і права Івано-

СУЧАСНІ ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАВОВІ ПРОБЛЕМИ ТЕОРІЇ І ПРАКТИКИ ДОКАЗІВ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ

Відомо, що істина в цілому, як і окремі факти, обставини справи встановлюються слідчим, прокурором і судом лише шляхом кримінально-процесуального доказування, під час якого виявляються, збираються, досліджуються й оцінюються докази та на їх підставі приймаються і обґрунтовуються відповідні процесуальні рішення. Проблеми доказування займають одне з центральних місць у науці кримінального процесу. У зв'язку з цим актуальним є комплексне дослідження сучасних теоретичних та практичних проблем доказів у кримінальному процесі.

Встановлення істини в кримінальному процесі України здійснюється шляхом дослідження обставин, сукупність яких становить предмет доказування у справі (ст.64 КПК України). С.А. Шейфер розглядає доказування в широкому та вузькому розумінні. В широкому розумінні доказування розглядають як здійснення всієї пізнавальної діяльності суб'єктів кримінального судочинства, яка охоплює оцінку, збирання та перевірку доказів. У вузькому – як логічну діяльність, суть якої полягає в обґрунтуванні висунутих тез [1, с.60]. В.М. Тertiшник вважає, що доказування – це в передбаченому законом порядку діяльність органів дізнання, слідчого, прокурора та суду при участі інших суб'єктів кримінально-процесуальних відносин по збиранню, дослідженню, перевірці та оцінці фактичних даних, використанню їх з метою встановлення об'єктивної істини по справі [2, с.62]. Ми погоджуємось з думкою І.І. Котюка, який підкреслює, що доказування в кримінальному судочинстві не може бути зведене лише до збирання, перевірки та оцінки доказів, оскільки згідно з вимогами закону кожне рішення, що приймається у справі, має бути не тільки пізнане, а й вмотивоване та обґрунтоване наявними даними [3, с.158]. В такому випадку слушною є думка М.М. Михеєнка, який визначає доказування як діяльність суб'єктів

кримінального процесу по збиранню (формуванню), перевірці й оцінці доказів та їх джерел, а також по формулюванню на цій основі певних тез і наведенню аргументів для їх обґрунтування [4, с.10; 5, с.116].

Отже, доказування – це, насамперед, пізнавально-практична діяльність суб'єктів кримінального процесу, яка полягає не тільки в збиранні, дослідженні, перевірці та оцінці доказів з метою встановлення істини по кожній кримінальній справі, але й у формулюванні на цій основі певних тез і наведенню аргументів для їх обґрунтування.

В процесуальній літературі відсутній єдиний погляд відносно юридичної природи судових доказів. На думку М.М. Михеєнка, всі існуючі в науці концепції стосовно юридичної природи судових доказів можна поділити на три основних напрямки [4, с.77-78].

Прихильники першого напрямку (М.А. Чельцов, Н.В. Чельцова, Ц.М. Каз, Р.С. Белкін, А.Я. Вишинський) зазначають, що під доказами слід розуміти тільки фактичні дані, факти, а показання свідка, потерпілого, підозрюваного, обвинуваченого, висновок експерта, речові докази, протоколи слідчих і судових дій, інші документи являють собою джерела доказів [6, с.10; 7, с.223; 8, с.23-26]. Мається на увазі, що термін «факт» вживається іноді процесуалістами як синонім якоїсь частини об'єктивного світу – події чи дії, закономірності [9, с.48].

Другий напрямок представляють вчені (М.С. Строгович, Ф.Н. Фаткуллін, І.І. Мухін), які відстоюють так зване «подвійне розуміння» доказів. Згідно з ним, докази вживаються в двох значеннях: по-перше, докази – це ті факти, на основі яких встановлюється злочин або його відсутність, винність або невинність особи в його вчиненні та інші обставини справи, від яких може залежати ступінь відповідальності цієї особи; по-друге, докази – це ті передбачені законом джерела, з яких орган дізнання, прокурор, слідчий або суд одержують відомості про факти, що мають значення для справи і за допомогою яких вони вказані факти встановлюють [10, с.58; 11, с.285-287; 12, с.99-102].

Слід констатувати той факт, що найбільш численну групу становлять процесуалісти (Н.В. Жогін, В.Т. Нор, В.Д. Арсен'єв, М.К. Треушніков), які дотримуються концепції «єдиного розуміння» доказів [13, с.102-114; 14, с.38; 15, с.85; 16, с.155; 17, с.197-207]. Суть

даної концепції полягає в тому, що фактичні дані та їх джерела об'єднані в одному понятті як два необхідні елементи, а доказами слід вважати єдність відомостей та їх джерел, що перебувають у відносинах форми та змісту. Зокрема, Ю.К. Орлов зазначає, що доказами вважається єдність відомостей та їх джерела, що бере свій початок із відомого у філософії та кібернетиці положення про неможливість існування інформації без якогось-небудь матеріального носія [18, с.15]. У правильності такого тлумачення поняття доказів, як зазначають Ю.М. Грошевий та В.М. Хотенець, переконує і аналіз правових норм кримінально-процесуального законодавства [19, с.131]. Саме тому ст. 65 КПК України охоплює у своїй назві терміном «докази» і фактичні дані, і джерела, в яких ці дані містяться.

При аналізі вище перелічених концепцій простежуються їхні певні особливості. Зокрема, відомим є той факт, що згадані концепції стосовно розуміння поняття «доказ» виникали в різні історичні часи і обґрунтовувались відповідно до реалій та вимог теорії і практики тих часів. Як зазначають Ф.Н. Фаткуллін та І.Н. Мухін, це можна простежити на прикладі, коли окремі науковці (М.М. Гродзинський, Г.М. Мінковський, М.Л. Якуб та ін.) після прийняття Основ кримінального судочинства СРСР та союзних республік наприкінці 1950-х років переглядали свої позиції стосовно даної проблеми [10, с.61; 12, с.97].

Аналіз представлених концепцій відносно поняття «докази» в кримінальному процесі показує, що в одних випадках під ними розуміється джерело доказів, а в інших – самі докази або один із їх видів. Вказані суперечності необхідно вирішити шляхом правильного та системного підходу до визначення поняття кримінально-процесуальних доказів, їх джерел та видів.

Дана стаття має на меті провести дослідження юридичної природи доказів, їх властивостей у кримінальному процесі України та виокремити сучасні тенденції з приводу розуміння їх сутності.

Доказування становить собою з'ясування зв'язків між даним явищем, фактом та полягає в їх обґрунтуванні, зіставленні з іншими фактами, явищами. Ці зв'язки мають об'єктивний характер, тобто вони

існують незалежно від того, пізнані вони чи ні, та незалежно від волі осіб, які здійснюють кримінально-процесуальне доказування. Саме в процесі доказування вони проявляються, пізнаються, дозволяють переконатися в істинності того чи іншого факту, явища.

Доказами в кримінальній справі, згідно з ч.1 ст. 65 КПК України, є всякі фактичні дані, на підставі яких у визначеному законом порядку орган дізнання, слідчий і суд встановлюють наявність або відсутність суспільно небезпечного діяння, винність особи, яка вчинила це діяння та інші обставини, що мають значення для правильного вирішення кримінальної справи. Для того, щоб зрозуміти юридичну природу судових доказів та їх значення, необхідно виходити із загального розуміння поняття «доказ». Зокрема, у «Словнику української мови», «Великому тлумачному словнику сучасної української мови» поняття «доказ» визначається як незаперечний довід або факт, який підтверджує істинність чого-небудь; предмет або обставина, які свідчать про чію-небудь провину [20, с.235; 21, с.350]. У «Всесвітній енциклопедії» під доказом розуміється обґрунтування істинності якого-небудь положення на основі істинності інших положень в межах конкретної галузі знань чи теорії [22, с.328].

Виходячи з вище наведених дефініцій, дане поняття повинно володіти однією досить суттєвою властивістю – доказ як загальне поняття повинен бути істинним. Однак, як зазначає В.В. Молчанов, характеризувати докази тільки як процес, спрямований на отримання істинних знань, було б недостатньо. Наука і суспільна практика у всіх галузях вимагають не тільки істинних, але й вірогідних знань, тобто знань обґрунтованих, посвідчених, одержаних таким способом, який гарантує їх істинність і можливість перевірки останньої [23, с.96].

В основі гносеологічної характеристики поняття «докази» лежить філософське вчення про відображення як загальну властивість матерії [24, с.20-31]. В результаті відображення виникає та здійснюється процес залишення слідів будь-якого злочину як на предметах матеріального світу, так і в свідомості людини. Як наслідок, доказ складається із відображення (об'єкту відображення) та форми (способу існування та виявлення відображення).

Отже, в доказі, як і в будь-якому відображенні, слід розрізняти дві основні його сторони – зміст та форму відображення. Змістом відображення в доказі будуть закріплені в ньому відомості, а формою, способом існування та вираження відображення – джерело доказів.

У представників концепції «подвійного розуміння» доказів спостерігається логічна суперечність, яка полягає в ототожненні із самим поняттям його складових елементів. В такому випадку і фактичні дані, що є змістом відображення, і їх джерела, які виступають у вигляді процесуальної форми, визначаються доказами по тій чи іншій кримінальній справі. Як наслідок, порушуються логічні закономірності, що пов'язані з існуванням складових елементів єдиного поняття. Тому складові елементи поняття доказів, його зміст і процесуальна форма не можуть, кожен сам по собі, виражати собою вказане поняття.

Більш послідовними у своїй концепції, на нашу думку, є представники «єдиного розуміння» доказів. Враховуючи вплив процесів відображення при утворенні доказів, вважається правильним, що в доказах слід розрізняти дві основні його сторони – зміст та форму. Кримінально-процесуальне доказування представляє собою пізнання події минулого. Як зазначає В.П. Бож'єв, це пізнання здійснюється не безпосередньо, тому, що пізнавана реальність (подія злочину) до даного моменту вже не існує, а опосередковано, тобто за допомогою відображень, які вона залишила на матеріальних об'єктах, явищах, процесах та у свідомості людей. Такі відображення і складають суть доказів у кримінальному процесі [25, с.81]. У зв'язку з цим така структура дозволяє визначити докази в кримінальному процесі як єдність фактичних даних та процесуальної форми, джерел фактичних даних: показань підозрюваного, обвинуваченого, потерпілого чи свідка, висновку експерта, речових доказів, протоколів слідчих та судових дій, інших документів.

На сьогодні в науці кримінального процесу переважає точка зору, згідно якої кожен доказ повинен володіти наступними ознаками (властивостями): належністю, допустимістю та достовірністю [2, с.9-10; 26, с.17]. На законодавчому рівні така позиція ще не знайшла підтримки, але слід відзначити, що авторами проекту Кримінально-процесуального

кодексу України розроблені правові норми (ст.ст. 151-152 проекту), в яких закріплена належність та допустимість [27]. Достовірність та достатність як властивості доказів не передбачені в проекті. У КПК Російської Федерації (ч.1 ст. 88) передбачено, що кожен доказ підлягає оцінці з точки зору належності, допустимості, достовірності, а всі зібрані докази в сукупності – достатності для вирішення кримінальної справи [28]. Ми не погоджуємось з позицією вчених, які зазначають дві ознаки (властивості) – належність і допустимість [25, с.84-85], оскільки такий їх об'єм робить систему властивостей доказів незавершеною. Включення до властивостей доказів достовірності й достатності, на наш погляд, є необхідним оскільки відсутність будь-якої з цих властивостей означатиме неможливість використання фактичних даних як доказу у кримінальному процесі.

На основі цих тверджень можна зробити висновок про те, що доказ виступає як об'єктивно-суб'єктивна категорія [24, с.27-28]. Об'єктивна сторона доказу полягає в тому, що в ньому у вигляді повідомлень, відомостей відображені фактичні обставини, які виникли та існують незалежно від свідомості суб'єкта пізнання. Суб'єктивна сторона доказів полягає, в свою чергу, в тому, що вони є наслідком відображення зовнішніх обставин у свідомості суб'єкта пізнання, та наступного перетворення отриманих ним відомостей у передбачену законом форму.

В такому випадку можна говорити про те, що перелік джерел доказів не повинен бути вичерпним, тобто можливе його розширення. Поступовий розвиток суспільства, науково-технічний прогрес зумовлюють появу нових видів інформації, що можуть бути використані як докази при провадженні по кримінальних справах. Розширення переліку джерел доказів може проходити двома шляхами: введенням нових джерел доказів в кримінальний процес, тобто шляхом розширення переліку, який міститься в ч.2 ст. 65 КПК України, або якісним вдосконаленням юридичної природи кожного з них. Тенденція до розширення переліку джерел доказів спостерігається в деяких країнах. Так, з прийняттям нового КПК Російської Федерації від 18 грудня 2001 року законодавець розширив даний перелік, передбачивши можливість використання як доказів – показань експерта (ч.2 ст. 74, ст. 80). Крім того,

у зв'язку з внесенням деяких змін до КПК Російської Федерації від 4 липня 2003 року, показання та висновки спеціаліста (п.3.1, ч.2 ст. 74 та ч.3, 4 ст. 80) теж віднесені до джерел доказів [28]. В ст.146 проекту КПК України передбачене нове процесуальне джерело доказів – показання судового експерта [27].

Юридична природа доказів не буде розкрита в повній мірі, якщо не розглянути такі властивості доказів, як належність, допустимість, достовірність та достатність.

Під належністю доказів варто розуміти наявність дійсного зв'язку фактичних даних із змістом кримінальної справи, стосовно якої здійснюється провадження. Це такий зв'язок між змістом доказів та обставинами, що підлягають встановленню по справі, за допомогою якого можна використати вказані фактичні дані для з'ясування зазначених обставин [29, с.282-283]. Мається на увазі, що із всього представленого особами, які беруть участь в справі доказового матеріалу, орган дізнання, прокурор, слідчий та суд повинні відібрати ті докази, які стосуються справи. Належність тих чи інших доказів до предмету доказування залежить в кожному конкретному випадку від характеру злочинного діяння. У зв'язку з цим, для того, щоб встановити, належить чи не належить той чи інший факт до конкретного злочинного діяння, необхідно в кожному конкретному випадку всесторонньо, повно та об'єктивно досліджувати всі докази, які є в наявності в слідчого та суду. Суд, у відповідності із правилом належності доказів, повинен регулювати процес їх надання, витребування, дослідження у напрямку відбору необхідного та достатнього доказового матеріалу, не перевантажуючи кримінальну справу доказами, які не потрібні або, які не мають значення [15, с.163]. Термін «належність» не згадується в КПК, але проаналізувавши положення ч.1 ст.65 КПК України, можемо зробити висновок, що вимога належності доказів сформульована саме в даній правовій нормі.

Хоча в законодавстві відсутня норма, яка визначає допустимість, висновок про визнання такої властивості за доказами логічно впливає із змісту ч.3 ст.62 Конституції України та ч.3 ст.22 КПК України, згідно з якою забороняється домагатись показань обвинуваченого та інших осіб,

які беруть участь у справі, шляхом насильства, погроз та іншими незаконними заходами. Т.Т. Алієв, Н.А. Громов, Н.П. Царева та Є.П. Грішина під належністю доказів розуміють правову вимогу, що пред'являється до форми доказу, законності його джерела та способу формування [26, с.17; 30, с.36].

В юридичній літературі, в тій чи іншій мірі, виділяються наступні критерії допустимості: 1) фактичні дані як докази, одержані уповноваженим на те суб'єктом; 2) фактичні дані, одержані з відомого і незабороненого законом джерела, який можна перевірити; 3) фактичні дані, одержані у встановленому законом порядку з дотриманням процесуальної форми; 4) фактичні дані та сам процес їх одержання належним чином, закріплені та засвідчені; 5) зібрані докази та інші матеріали кримінальної справи в цілому дозволяють здійснити перевірку достовірності та законності одержання фактичних даних; 6) доказова інформація повинна містити не здогадки і припущення, а фактичні дані: відомості про факти та обставини справи, що підлягають доказуванню; 7) компетенція та обізнаність осіб, що здійснюють провадження у кримінальній справі; 8) етичність тактичних прийомів, які використовуються для одержання доказів [31, с.90; 32, с.30].

Таке розуміння допустимості обумовлене, насамперед, концепцією єдиного розуміння доказів, тобто їх єдності змісту і форми.

Достовірність доказів, як правило, встановлюється при їх збиранні, перевірці та оцінці в сукупності з іншими, щоб у завершальній стадії процесу доказування слідчий та суддя могли оперувати тільки якісними доказами. Як зазначалося, Конституція України (ч.3 ст.62) встановлює, що обвинувачення не може ґрунтуватися на доказах, отриманих незаконним шляхом. В свою чергу, Постанова Пленуму Верховного Суду України «Про застосування Конституції України при здійсненні правосуддя» від 01.11.1996 року №9 (п.19) конкретизує вказану гарантію: докази повинні вважатися такими, що одержані незаконним шляхом, наприклад, тоді, коли їх збирання й закріплення здійснено або з порушенням гарантованих Конституцією України прав людини і громадянина, встановленого кримінально-процесуальним законодавством порядку, або не уповноваженою на це особою чи органом, або за

допомогою дій, не передбачених процесуальними нормами [33]. Вимога Конституції та Кримінально-процесуального кодексу України про недопустимість доказів, отриманих з порушенням, спрямована на подолання порушень закону при їх збиранні, в тому числі пов'язаних з обмеженням конституційних прав і свобод громадян. Отже, допустимість відіграє роль бар'єру, що перешкоджає проникненню в систему доказування даних, які не є доказами. Оскільки в чинному законодавстві України не наведено поняття допустимості доказів, необхідно сформулювати таку норму права та передбачити критерії допустимості доказів і процедуру визнання їх недопустимими.

Властивість достовірності використовується при оцінці як окремих доказів, так і в їх сукупності. Оцінка достовірності окремого доказу, як правило, носить попередній характер. Поява ж нових доказів може досить суттєво змінити оцінку достовірності відомостей, які містять доказ.

Достовірність доказів – це відповідність отриманих шляхом збирання, перевірки та оцінки відомостей обставинам вчиненого злочину та іншим, які підлягають встановленню по тій чи іншій кримінальній справі [26, с.20]. Початковий або кінцевий характер оцінки достовірності доказів визначається не тільки її об'єктом (окремих доказів чи їх сукупність), але й юридичним значенням процесуального рішення, яке приймається в результаті такої оцінки.

Одержання знань про обставини, що входять в предмет доказування, можуть сприяти виникненню одного із наступних висновків: 1) достовірний висновок про досліджуваний факт, коли йдеться про його наявність або відсутність в дійсності; 2) ймовірний висновок про досліджуваний факт, коли не можна дати відповідь на питання про його існування чи не існування в реальності [31, с.91]. Таким чином, при використанні недостатніх доказів у кримінальній справі можна одержати, як правило, ймовірні висновки про обставини предмету доказування, і навпаки – використання достатніх доказів призводить до достовірних висновків.

Ф.Н. Фаткуллін визначав достатність як переконання у тому, що зроблене всебічне, повне та об'єктивне дослідження обставин справи [12, с.48-63]. Н.В. Жогін вважає достатність доказів тотожним таким

термінам, як «межі доказування», «повнота доказів» [17, с.187]. Т.Т. Алієв, Н.А. Громов та Н.П. Царева зазначають, що достатність доказів – це необхідність визначення на основі внутрішнього переконання сукупності належних, допустимих і достовірних відомостей, без яких неможливо встановити обставини вчиненого злочину у відповідності з об'єктивною реальністю та винесення обґрунтованих рішень по справі [26, с.20]. В такому випадку можна погодитись з В. Іщенком з приводу того, що всі суперечки науковців відносно достатності доказів зводяться до правильності визначення обставин, які слід встановити за їх допомогою. При цьому сукупність доказів у справі повинна бути системою, що відповідає вимогам достатності, вірогідності, надійності, погодженості та однозначності елементів її структури. Формування такої системи відбувається при чіткому дотриманні вимог закону стосовно всебічного, повного та об'єктивного дослідження обставин справи і правил оцінки доказів [31, с.91].

Із допустимістю доказів нерозривно пов'язане питання про можливість прийняття процесуальних рішень у кримінальній справі на підставі доказів, отриманих з порушенням їх процесуальної форми. В останні роки це питання особливо дискутується серед науковців. Зокрема, Н. Чувільов та А. Лобанов виступають з концепцією «плодів отруєного дерева» – безумовного визнання недопустимими доказів, отриманих з порушенням закону, незалежно від характеру та ступеня цих порушень [34, с.47-49]. Ю. Боруленков, А.Є. Грішина та В. Іщенко займають більш врівноважену позицію, виступаючи за диференційований підхід та поділ процесуальних порушень на істотні та неістотні [30, с.37; 31, с.92; 32, с.32]. Неістотними вважаються порушення, котрі не вплинули і не могли вплинути на достовірність одержаного результату. В свою чергу, істотні порушення ставлять під сумнів достовірність отримання даних. Такими, що піддаються виправленню, повинні визнаватись порушення, які можуть бути усунені чи нейтралізовані. До таких порушень відноситься дефект процесуального оформлення документів (відсутність підпису). Однак докази, які отримані з більш істотним порушенням закону, можуть бути відновлені в результаті заміни іншим, отриманим з використанням недопустимого доказу в якості первинного гносеологічного аспекту.

Прикладом заміни однієї слідчої дії якісно іншою за змістом може служити допит експерта у випадку визнання його висновку недопустимим, якщо не буде підстав для відводу експерта, який проводив експертизу. Подібні підходи до усунення недопустимості доказів йменуються «асиметрією допустимості». Тому вважається, що даний підхід в повному обсязі є виправданим з точки зору наукової актуальності та обґрунтованості застосування в практичній діяльності.

Таким чином, під доказами у кримінальному процесі слід розуміти відомості, які отримані у відповідності з порядком, передбаченим кримінально-процесуальним законодавством, на підставі яких орган дізнання, прокурор, слідчий та суд встановлюють наявність та відсутність обставин, що підлягають доказуванню, а також інших обставин, що мають значення для кримінальної справи і відповідають вимогам належності, достовірності, допустимості та достатності. Крім того, належність, допустимість, достовірність і достатність – це невід’ємні властивості доказу. Багатосторонній зв’язок всіх доказів по справі дозволяє визначити належність, допустимість, достовірність та достатність як первинних, так і похідних доказів. Встановлення належності, допустимості, достовірності та достатності є необхідною умовою їх використання в доказуванні. При відсутності хоча б одного з них не можна говорити про наявність самого доказу.

Література

1. Шейфер С.А. О понятии и цели доказывания в уголовном процессе / С.А. Шейфер // Государство и право. – 1996. – № 9. – С.60 – 67.
2. Теория доказательств / сост. В.М. Тертышник, С.В. Слинько. – Харьков: РИФ «АРСИС» ЛТД, 1998. – 256 с.
3. Котюк І. І. Теоретичні аспекти криміналістичної ідентифікації / І.І. Котюк ; Київський національний ун-т ім. Тараса Шевченка. – К., 2004. – 207 с.
4. Михеенко М.М. Доказывание в советском уголовном судопроизводстве / М. М. Михеенко. – К.: Выща школа, 1984. – 134 с.
5. Михеенко М. М. Кримінальний процес. України : підручник / Михеенко М. М., Нор В. Т., Шибіко В. П. – Перероб. і доп. – К.: Либідь, 1999. – 536 с.
6. Белкин Р.С. Собираение, исследование и оценка доказательств. Сущность и методы / Р. С. Белкин. – М.: Наука, 1966. – 295 с.
7. Теория судебных доказательств в советском праве 3-е изд., доп. ... праве / Вышинский А.Я. – 3-е изд., доп. – М.: Госюриздат, 1950. – 308 с.
8. Каз Ц.М. Доказательства в советском уголовном процессе / Ц.М. Каз; М-во

высш. и сред. спец. образ. РСФСР. Саратов. юрид. ин-т им. Д.И. Курского. – Саратов: Изд-во Саратовского ун-та, 1960. – 106 с.

9. Ніколенко Л. Поняття судових доказів у господарському процесі / Л. Ніколенко // Право України. – 2003. – № 9. – С. 48-52.

10. Мухин И.И. Объективная истина и некоторые вопросы оценки судебных доказательств при осуществлении правосудия: [монография] / И.И. Мухин. – Л.: Изд-во ЛГУ, 1971. – 183 с.

11. Строгович М.С. Материальная истина и судебные доказательства в советском уголовном процессе / М.С. Строгович. – М.: АН СССР, Ин-т права, 1955. – 384 с.

12. Фаткуллин Ф.Н. Общие проблемы процессуального доказывания / Ф.Н. Фаткуллин – Изд. 2-е, доп. – Казань: Изд-во Казанского университета, 1976. – 206 с.

13. Арсеньев В. Д. Вопросы общей теории судебных доказательств в советском уголовном процессе / В.Д. Арсеньев. – М.: Юрид. лит., 1964. – 179 с.

14. Нор В.Т. Судебно-психологическая экспертиза в уголовном процессе / В.Т. Нор, М.В. Костицкий. – Киев: Вища школа, 1985. – 54 с.

15. Советский гражданский процесс: Учебник / Под. ред. Р.Ф. Каллистратовой. – 2-е изд., с изм. и доп. – М.: Юрид. лит., 1990. – 320 с.

16. Советский гражданский процесс: Учебник / Под ред. М.К. Треушникова. – М.: Изд-во МГУ, 1989. – 463 с.

17. Теория доказательств в советском уголовном процессе / Авт. кол.: Р.С. Белкин, А. И. Винберг, А. Я. Дорохов и др.; Ред. кол.: Н. В. Жогин (отв. ред.) и др.; Всесоюзный институт по изучению причин и разработке мер предупреждения преступности. – 2-е изд., испр. и доп. – М.: Юрид. лит., 1973. – 735 с.

18. Орлов Ю. К. Заключение эксперта как источник выводного знания в судебном доказывании: Уголовно-процессуальные, криминалистические и логико-гносеологические проблемы: Автореферат диссертации на соискание ученой степени доктора юридических наук. Специальность 12.00.09 – Уголовный процесс; Судустройство; Прокурорский надзор; Криминалистика. – Министерство высшего и среднего специального образования СССР. Всесоюзный юридический заочный институт. – М., 1985. – 54 с.

19. Кримінальний процес України: Підруч. для студ. юрид. спец. вищ. закл. освіти / Ю.М. Грошевий, Т.М. Мірошніченко, Ю.М. Хоматов та ін.; За ред. Ю.М. Грошевого та В.М. Хотенця. – Х.: Право, 2000. – 496 с.

20. Великий тлумачний словник сучасної української мови / Уклад. і голов. ред. В.Т.Бусел. – К.: Ірпінь; ВТФ «Перун», 2003. – 1440 с.

21. Словник української мови: в 11 т. – К.: Наукова думка, 1971-1980. – Т.2: Г-Ж. – 550 с.; Т.10: Т – Ф. – 658 с.

22. Всемирная энциклопедия: Философия / Главн. науч. ред. и сост. А.А.Грицанов. – М.: АСТ, Мн.: Харвест, Современный литератор, 2001. – 1312 с.

23. Молчанов, В. В. Собираение доказательств в гражданском процессе / В.В. Молчанов. – М.: Изд-во МГУ, 1991. – 96 с.

24. Шейфер С.А. Собираение доказательств в советском уголовном процессе: Метод. и правовые проблемы / С.А. Шейфер. – Саратов: Изд-во Саратовского ун-та, 1986. – 172 с.

25. Советский уголовный процесс :Учебник для специальных средних учебных заведений МВД СССР / Б.Т. Безлепкин, Ю.Н. Белозеров, В.К. Бобров и др.; Под ред. В.П. Божьева. – М.: Юрид. лит., 1990. – 432 с.

26. Алиев Т.Т. Понятия и свойства доказательств / Т.Т. Алиев, Н.А. Громова, Н.П. Царева. // Российский судья. – 2003. – № 6. – С.14 – 23.

27. Кримінально-процесуальний кодекс України: Проект, підготовлений народними депутатами України: Мойсиком В.Р., Вернидубовим І.В., Ківаловим С.В., Кармазіним Ю.А. // [Електронний ресурс]. – Режим доступу до документа: http://gska2.rada.gov.ua/pls/zweb_n/webproc4_1?id=&pf3511=31115

28. Уголовно-процесуальний кодекс Российской Федерации. Принят Государственной Думой 22 ноября 2001 г. Одобрен Советом Федерации 5 декабря 2001 г. // [Електронний ресурс]. – Режим доступу до документа: <http://www.kalinovsky-k.narod.ru/zakon/upk.rar>

29. Теория доказательств в советском уголовном процессе. Часть особенная / Авт. кол.: М.М. Гродзинский, Г.М. Миньковский, А.А. Эйсман и др.; Ред. кол.: Н.В. Жогин (отв. ред.) и др.; Прокуратура СССР. Всесоюзный институт по изучению причин и разработке мер предупреждения преступности. – М.: Юрид. лит., 1967. – 415 с.

30. Гришина Е.П. Актуальные вопросы допустимости доказательств в уголовном процессе / Е.П. Гришина // Российский следователь. – 2001. – №7. – С.36 – 37.

31. Іщенко В. Принцип допустимості і достатності засобів кримінально-процесуального доказування / В. Іщенко // Право України. – 2003. – №7. – С.90 – 93.

32. Боруленков Ю. Допустимость доказательств / Ю. Боруленков // Законность. – 2003. – №9. – С.30 – 33.

33. Постанова Пленуму Верховного Суду України №9 від 1.11.1996 р. «Про застосування Конституції України при здійсненні правосуддя» // [Електронний ресурс]. – Режим доступу до документа: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=v0009700-96>

34. Чувилев Н., Лобанов А. «Плоды отравленного дерева» / Н. Чувилев // Российская юстиция. – 1996. – №6. – С.47 – 49.

Анотація

Юрчишин В.Д. Сучасні теоретичні та правові проблеми теорії і практики доказів у кримінальному процесі – Стаття.

Стаття присвячена дослідженню сучасних теоретичних та правових проблем теорії і практики доказів у кримінальному процесі. Автором аналізуються існуючі в науці кримінально-процесуального права концепції відносно розуміння сутності доказів. Автор обґрунтовує, що докази володіють такими властивостями: належність, допустимість, достовірність та достатність.

Ключові слова: докази, джерела доказів, належність доказів, допустимість доказів, достовірність доказів, достатність доказів.

Аннотация

Юрчишин В.Д. Современные теоретические и правовые проблемы теории и практики доказательств в уголовном процессе – Статья.

Статья посвящена исследованию современных теоретических и правовых проблем теории и практики доказательств в уголовном процессе. Автором анализируются существующие в науке уголовно-процесуального права концепции относительно понимания сущности доказательств. Автор обосновывает, что доказательства имеют такие свойства: относительность, допустимость, достоверность и достаточность.

Ключевые слова: доказательства, источники доказательств, относительность доказательств, допустимость доказательств, достоверность доказательств, достаточность доказательств.

Summary

Yurchyshyn V.D. Modern theoretical and legal problems of theory and practice of evidence in criminal proceedings – Article.

The article is devoted to the study of modern theoretical and legal problems of the theory and practice of evidence in criminal proceedings. The author analyzes existing doctrine of criminal procedural law regarding the concept of understanding the evidence. The author proves that the evidence has the following properties: relative, validity, reliability and sufficiency.

Keywords: evidence, sources of evidence, membership evidence, admissibility of evidence, the credibility of evidence, the sufficiency of evidence.